

SAARDE VALLAVOLIKOGU

OTSUS

Kilingi-Nõmme

26. aprill 2017 nr 12

Arvamuse andmine rahandusministeeriumi esitatud haldusreformi seaduse (HRS) § 9 lõike 2 kohase Vabariigi Valitsuse ettepaneku ehk Vabariigi Valitsuse määruse „Häädemeeste valla, Saarde valla, Surju valla ja Tahkuranna valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu kohta

Saarde Vallavolikogu algatas oma 03.02.2016.a otsusega nr 2 „Haldusterritoriaalse korralduse muutmise ettepaneku tegemine“ läbirääkimised Häädemeeste, Surju ja Tahkuranna valdadega, eesmärgiga moodustada 2017 aasta kohalike omavalitsuste volikogude valimiste ajal eelnimetatud omavalitsusüksuste põhjal üks omavalitsuslik haldusüksus. Pärast kolmveerand aastat väldanud pikki ja põhjalikke läbirääkimisi haldusreformi seaduse ja sellega seonduvate õigusaktide alusel jõuti tulemuseni, kus Saarde Vallavolikogu võttis 07.12.2016.a. vastu otsuse nr 36 „Ühinemislepingu ja selle lisade kinnitamata jätmise“. Otsusega jäeti kinnitamata Häädemeeste valla, Saarde valla, Surju valla ja Tahkuranna valla ühinemislepingu ja selle lisad ning lõpetati 3 ülejäänud vallaga ühinemisläbirääkimised.

Häädemeeste, Tahkuranna ja Surju valdade läbirääkimised jõudsid 2016 aasta lõpuks seisu, kus ka Surju vald väljus nimetatud ühinemisläbirääkimiste protsessist. Tulenevalt tekkinud olukorrast jõudsid Saarde ja Surju vald kokkuleppele, mille kohaselt Saarde Vallavolikogu 02.01.2017.a. otsusega nr 2 „Ühinemislepingu koos selle lisadega kinnitamine ja haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlemine“ kinnitas Saarde ja Surju valla ühinemise. Analooorse otsuse tegi ka Surju vald.

Kaks valda on oma volikogude nimetatud otsustega sõlminud ühinemislepingu, moodustamaks 2017. aasta 15.oktoobri kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste järgselt ühise Saarde valla, kus elanikke seisuga 01.01.2017 4873 ja territoorium 1065 km². Ühtlasi taotleti Vabariigi Valitsuselt taotletud HRS § 9 lõike 3 punktis 1 fikseeritud erandit.

Oma 26.01.2017 vastu võetud määrusega nr 33 „Saarde valla ja Surju valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“, kinnitas Vabariigi Valitsus Saarde ja Surju valla vahel sõlmitud ühinemislepingu ning kiitis ühinemise heaks! Sarnaselt kiideti heaks ka Häädemeeste ning Tahkuranna valla ühendamise valdade vahel sõlmitud ühinemislepingu kaudu.

Veebruaris laekus Saarde, Surju, Häädemeeste ning Tahkuranna valdadele Rahandusministeeriumist kiri, mille kohaselt tegi Vabariigi Valitsus nimetatud neljale vallale ettepaneku ühineda pärast järgmisi kohalike volikogude valimisi üheks, Lõuna-Pärnumaa vallaks. Ettepanek tehti peamiselt järgmistel põhjustel:

„Saarde ja Surju vald vastavad ühinemisel küll HRS § 9 lõike 3 punktis 1 nimetatud suure territooriumiga omavalitsuse ühinemise erandile, kuid kuna Häädemeeste ja Tahkuranna ühtegi HRS § 9 lõikes 3 sätestatud erandi saamise tingimust ei täida ning Saarde ja Surju valdadega

ühendamine aitab täita haldusreformi eesmärgid, algatab Vabariigi Valitsus Häädemeeste, Saarde, Surju ja Tahkuranna valdade ühendamise.“ – väljavõte nimetatud määruse seletuskirjast.

Järgnevalt annab Saarde Vallavolikogu oma arvamuse Vabariigi Valitsuse määruse „**Häädemeeste valla, Saarde valla, Surju valla ja Tahkuranna valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmine**“ eelnõu kohta.

1.1 Saarde Vallavolikogu hinnang esitatud ettepanekule, lähtudes Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 sätestatud asjaoludest:

1) ajalooline põhjendatus

Saarde ja Häädemeeste vald asuvad ajaloolisel Pärnumaal.

Kihelkondlikult kuulub Saarde vald ajaloolise Saarde kihelkonna koosseisu, ka kaks kolmandikku Surju vallast kuulus Saarde kihelkonda. Ülejäänud osa Surju vallast kuulus kunagisse Pärnu kihelkonda. Ühinemiseelne Häädemeeste vald ja valdav osa Tahkuranna vallast (Uulu külast lõuna poole jääv piirkond) kuulusid Häädemeeste kihelkonda. Osa Tahkuranna vallast asus Pärnu kihelkonnas.

1938. aasta vallareformi järgselt asusid piirkonnas Kilingi-Nõmme linn, Tihemetsa, Tali ja Saarde vallad. Saarde vald haaras ka kaks kolmandikku (222 km²) tänasest Surju vallast. Ülejäänud osast Surju vallast 102 km² (29%) kuulus Tahkuranna valla koosseisu.

1938. aasta vallareformi järgselt asusid tänase Häädemeeste valla aladel Orajõe, Laiksaare ja Häädemeeste vallad, Tahkuranna valla aladel asus Tahkuranna vald (see hõlmas ka 29% tänasest Surju vallast).

Pärast 1992. aastat on ühinevate valdade alal toimunud juba üks suurühinemine - 2005. aastal ühinesid Saarde ja Tali vald ning Kilingi-Nõmme linn praeguseks Saarde vallaks, keskusega Kilingi-Nõmmes.

Volikogu hinnangul EI TOETA ajalooline taust valdade sundühendamist - kuigi kõik ühendatavad vallad asuvad Pärnumaal, siis kihelkondlikus ja endiste vallapiiride kontekstis on ajalooline kokkukuuluvus väike, vaid maakondlik.

2) mõju elanike elutingimustele

Moodustatud Häädemeeste vald asub piki elanike loomuliku liikumissuunda VIA Baltica trassil ühelt poolt ja Saarde vald Valga-Uulu trassil (koos Kilingi-Nõmme-Viljandi trassiga) teiselt poolt. Probleemiks siin on, et II astme keskuste Häädemeeste ja Uulu piirkond asub väga selgelt maakonnakeskuse, IV astme keskuse Pärnu linna mõjusfääris. Seevastu III astme keskus Kilingi-Nõmme linn on valdava osa tänase Saarde valla elanike jaoks oluliseks tõmbekeskuseks (Tartu Ülikooli RAKE uuring „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“). Kilingi-Nõmme ja temaga seonduvate piirkondade jaoks on alles oluliselt järgmine töörande sihtkoht maakonnakeskus Pärnu. Tänase Saarde valla asulate kriitiliseks teguriks on kaugus teistest keskustest. Kilingi-Nõmme kaugus Pärnu linnast on 43 km, praeguse Saarde valla lõunapoolsemad külad aga 15-20 km kaugemalgi!

On tõenäoline, et ühendatav vald ei moodusta territoriaalselt terviklikku üksust ning kaks-kolm üksteisest erinevat ja erineva liikumissuunaga piirkonda hakkavad konkureerima ka ühendatud valla siseselt. Kilingi-Nõmme on piirkonna suurim asula, samas jääb ta Häädemeeste-Uulu piirkonnast kõrvale ja eraldi.

Volikogu hinnangul valdade sundühendamine EI MÕJU POSITIIVSELT elanike elutingimustele.

3) elanike ühtekuuluvustunne

Ühinemise mõju elanike kokkukuuluvustundele puudub, kokkukuuluvustunde aluseks on üksnes kõigi ühendatavate valdade asumine Pärnu maakonnas ehk maakondlik identiteet.

Ajaloo, traditsioonilise elulaadi ja identiteedi järgi on Saardes-Surjus pigem metsarahvas ja Häädemeestel-Tahkurannas pigem rannarahvas. Välja on kujunenud Häädemeeste ning Saarde kogukonnaüritused (Põhja-Liivi festival, hapukurgi festival, Lambavest, Seenefestival, Schilling jne), mis sundühendamisel jäävad üksteisega konkureerima nii publiku kui finantsi osas ning mõjuvad nii pärssivalt ühtekuuluvustundele.

Arvestades Saarde (Saarde + Surju) valla hõreasustatud ääremaa hiigelterritooriumi (1065 km² ehk kümnendik suurem kui Hiiumaa), mis Häädemeestega (Häädemeeste + Tahkuranna = 493 km²) ühendatult suureneks 1558 km²-ni, oleks siin kohaliku omavalitsuse alusteks olevat **kohalikku ja oma** metsade vahelt ühtsena pea võimatu hallata.

Volikogu hinnangul valdade sundühendamine EI TOETA elanike ühtekuuluvustunde kriteeriumi.

4) mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile

Vastavalt Tartu Ülikooli RAKE uuringule „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ on Kilingi-Nõmme määratletud III tasandi keskusena, tagades seejuures kõik antud keskusetüübi avalikud teenused (suudab tagada piirkondlikud kvaliteetteenused). Keskuse jätkusuutlikkuse tingimuseks on, et teenuspiirkonda arvatavate inimeste jaoks peab teenus olema hästi kättesaadav ehk keskusega ühendatud paikkond peab vastama hea kättesaadavuse kriteeriumile: III tasandi teenuskeskuste puhul on hea kättesaadavuse kriteerium maksimaalselt 27 km paikkondade keskuste vahel. Kilingi-Nõmme ja Pärnu vaheline kaugus ca 43 km, valla kaugematest punktidest (Tali, Tihemetsa, Veelikse, Jäärja, Kanaküla jt) kuni 25 km rohkem.

Arvestades asukohta Pärnu lähitagamaal on valdava osa Tahkuranna ja ka Häädemeeste elanike jaoks kvaliteetteenuste tarbimise kohaks ka edaspidi Pärnu linn ja tuleb arvestada vastavate teenuste osutamise ja rahastamisega Pärnu linnas. Kilingi-Nõmme ei ole ei Häädemeeste ega Uulu elanikele tõmbekeskus teenuste (sh haridusteenuste) osas.

Sundühendatava valla probleemiks saaks keskuste konkureerimine ja võrgustike dubleerimine.

Arvestada tuleb ka seda, et IV tasandi keskuste korral on kriitiliseks vahemaaks 40 km, mis tähendab et isegi Kilingi-Nõmme ja Häädemeeste paiknevad hea kättesaadavuse piiri peal, Läti piiri ja Soomaa pool paiknevad hajaasustuspiirkonnad aga tunduvalt kaugemal.

On tõenäoline, et ühendatav vald ei moodusta territoriaalselt terviklikku valda ka teenuste mõttes ning kaks üksteisest erinevat ja erineva liikumissuunaga piirkonda hakkavad teenuste osas konkureerima ühendatud valla siseselt.

Volikogu hinnangul EI TOETA avalike teenuste osutamise kvaliteedi kriteerium valdade sundühendamist.

5) mõju haldussuutlikkusele

Mõju haldussuutlikkusele väljendub valla elanike arvu minimaalse suuruse (5000 elanikku – HRS § 3 või 3500 elanikku ja 900 km² – HRS § 9 lg 3 p 1) täitmisel ja sellest tingitud võimekuse tõusul tagada kõik vajalikud teenused ühinenud valdades. Need kriteeriumid on Häädemeeste valla ja Tahkuranna valla liitumisel formaalse puudujäägiga, kuid sisuliselt täidetud. Saarde valla ja Surju valla ning Häädemeeste ja Tahkuranna eraldi ühinemisel on mõlema liitvalla haldussuutlikkus täidetud nõutud tasemel!

Volikogu hinnangul PUUDUB VAJADUS 4 valla sundühendamisele, sest haldussuutlikkus ON TAGATUD Saarde ja Surju ning Häädemeeste ja Tahkuranna eraldi ühinemisel.

6) mõju demograafilisele situatsioonile

Analüüsid näitavad (nt Ühinemise tulemuste analüüs Türi valla juhtum, 2015), et demograafiliste protsesside suunamine on vähemalt regionaalse tasandi (regionaalpoliitika) küsimus ning KOV üksused neid protsesse oluliselt mõjutada ei suuda!

Häädemeeste ja eriti Saarde piirkonda on iseloomustanud elanike arvu järjepidev vähenemine ja rahvastikuproгноos piirkonnas on pigem pessimistlik. Surju elanikkond on olnud püsivam, nii kasvanud kui kahanenud. Vaid Tahkuranna kuulub Pärnu linna lähivööndisse ja rahvaarv on kasvav.

Senised ääremaadel asuvate valdade ühendamised (sh Saarde-Tali-Kilingi-Nõmme) on näidanud rahvaarvu kahanemist, võrreldes naaberomavalitsuste või ka ühinemiseelse vähenemise tempoga pigem kiirendanud kui pidurdanud.

Volikogu hinnangul on valdade sundühendamise mõju demograafilisele situatsioonile NEGATIIVNE.

7) mõju transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele

Piirkonna ühistranspordi põhitelgedeks on Via Baltica ja Valga-Uulu maantee, mistõttu ühistranspordiühendusi keskuste Kilingi-Nõmme, Surju, Uulu ja Häädemeeste ning teiselt poolt maakonnakeskuse Pärnu vahel- võib lugeda heaks (www.peatus.ee). Samas Kilingi-Nõmmel Häädemeeste ja Uuluga on ühendus vähene ja tihendamiseks ka vähese perspektiiviga. Kui piki Via Baltica't paiknevatel Häädemeestel-Tahkurannal lahendabki suurema osa ühistranspordi vajadusest peatrass koos sealt mahasõitudega, siis Saardel-Surjul on ühendus hajali asuvate küladega märksa raskemini korraldatav ja valdade oma (õpilas)bussi liine nõudev. Sundühendamisel tekib vajadus muuta või lisada uusi transpordiliine külade ja loodava uue valla keskuse vahel. See põhjustab täiendavaid kulutusi!

Seni hajaasustuses mureks oleva halva interneti- ja telefoniühenduse lahendamiseks on samuti algatatud maakondlik ühisprojekt - kiire valguskaabli abil internetiühenduse rajamine. Valminud on DigiTee internetivõrgu planeering.

Volikogu hinnangul sundühendamise mõju transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele PUUDUB või on pigem NEGATIIVNE.

8) mõju ettevõtluskeskkonnale

Ühendamise mõju ettevõtluskeskkonnale on pigem neutraalne. Üksteisest suhteliselt suurte vahemaadega eraldatud tootmispiirkonnad asuvad nii Tahkurannas, Häädemeestel, Surjus kui Saardes. Samas on need raskesti sidustatavad. Suuremat efekti võib eeldada turismi arengule, siin paiknevad Lottemaa ning Luitemaa ja liivarandade piirkond Häädemeeste-Tahkuranna ja loodusturismi-kaitsealade-matkaradade piirkond Saardes-Surjus. Saarde vallas tegutsevatel metalli- ja puiduettevõtetel enamasti puuduvad seosed Häädemeeste ja Tahkuranna valdadega.

Volikogu hinnangul ühendamise mõju ettevõtluskeskkonna arengule PUUDUB.

9) mõju hariduslikule olukorrale

Ühendatavas piirkonnas asub 2 gümnaasiumi - Kilingi-Nõmme Gümnaasium ja Häädemeeste Keskool. Haridusrände positsioneerimine näitab, et Saarde valla õpilased käivad peaaesjalikult Kilingi-Nõmme koolis ja Tali Lasteaed-Põhikoolis (Saarde volikogu otsusega 01.09.2017 Talil põhikooli osa suletakse, lasteaia teenust osutatakse Talil edasi), Surju õpilased oma põhikoolis ja Pärnu ning Kilingi-Nõmme gümnaasiumides. Häädemeeste-Uulu piirkonna õpilastel on Saarde (Kilingi-Nõmme Muusikakoolis ei õpi ühtki selle piirkonna last) suunaga vähe sidet ja õpilasränne toimib peaaesjalikult Pärnu linna suunal.

Huvikoolid (muusikakoolid) on nii Kilingi-Nõmmel kui Häädemeestel. Samas rohkearvulised huviringid töötavad kõigi seniste valdade koolides ning Surju ja Tahkuranna lapsed jäävad edaspidigi kasutama ka Pärnu huvikoolide võimalusi.

Kilingi-Nõmme Gümnaasiumis käib kokku 344 õpilast, kellest 71 õpivad gümnaasiumi astmes. Häädemeeste Keskkoolis on kokku 218 õpilast, kellest 25 on gümnaasiumi astmes.

Arvestades olemasolevat taristut (sh õpilaskodu ja staadion) ning toimivat õpikeskkonda, tekib sundühendamisel olukord, kus gümnaasiumi astmes jäävad Häädemeeste Keskkool ning Kilingi-Nõmme Gümnaasium konkureerima valla siseselt, mis kindlasti pärsib Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi kui maagümnaasiumi konkurentsivõimet.

Volikogu hinnangul EI TOETA haridusliku olukorra kriteerium valdade sundühendamist. Saarde valla väljatöötatud haridussüsteemile on sundühendamise mõju NEGATIIVNE.

10) omavalitsusüksuse organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonnana toimimine

Ühendatava valla organisatsiooniliselt ühtse teenuspiirkonnana toimimist takistab eeskätt see, et vallas moodustub kaks selgelt eristatavat piirkonda - rannikupiirkond (Häädemeeste-Tahkuranna), mida rohkem mõjutab Pärnu linn ja teiseks ulatusliku hajaasustusega metsade-soode piirkond (Saarde-Surju).

Ühendatavad omavalitsused ei moodusta territoriaalselt terviklikku valda: kaks üksteisest erinevat ja erineva liikumissuunaga piirkonda hakkavad teenuste osas konkureerima ühendatud valla siseselt.

Volikogu hinnangul EI TOETA valdade sundühendamine organisatsiooniliselt ühtse teenuspiirkonna teket ega toimimist.

KOKKUVÕTTES: kavandatavat valdade sundühendamist EI TOETA Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 sätestatud asjaolud.

1.2 Saarde Vallavolikogu hinnang sundühendamise vastavusest haldusreformi üldesmärkidele

Haldusreformi eesmärk on seadusest tulenevalt toetada kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse kasvu kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel, piirkondade arengueelduste kasutamisel, konkurentsivõime suurendamisel ja ühtlasema piirkondliku arengu tagamisel.

1.2.1 Võimekus kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel

Tartu Ülikooli RAKE poolt koostatud uuringu „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ kohaselt on Häädemeeste, Surju ja Uulu II tasandi keskused. Kilingi-Nõmme on piirkonna ainus III tasandi keskus. Saarde ja osaliselt Häädemeeste valla lõunaosa eripäraks on hajaasustus (rahvastikutihedus ka koos keskustega ca 4,6 elanikku km², mis on tunduvalt alla Eesti keskmise), kaugus teistest keskustest (IV astme keskusest Pärnust asub Kilingi-Nõmme 43 km kaugusel ehk hea kättesaadavuse piiril ja suured alad Läti piiri ääres ja Soomaal veel kuni 25 km kaugemal). Kilingi-Nõmme, olles küll III tasandi keskus, jääb Uulu-Häädemeeste piirkonnale „selja taha“, mistõttu ühtset teenuspiirkonda ei teki.

Kuna Tahkuranna ning osaliselt Häädemeeste ja Surju piirkond asuvad maakonnakeskuse lähistagamaal, võib arvata, et arvestatavat osa avalikest teenustest (nt huviharidus) tarbitakse ka edaspidi pigem Pärnu linna baasil. Vallal on kaks väga selgelt eristuvat tõmbepiirkonda Häädemeeste-Uulu (Pärnu) ja Kilingi-Nõmme, mis seab avalike teenuste kvaliteedi kasvule olulise küsimärgi, kuna olulisi teenuseid peab dubleerima. Kokkuvõttes: teenuste arendamise osas jääb ühendamise efekt pigem tagasihoidlikuks, seda tulenevalt valla territoriaalsest eripärast (Kilingi-Nõmme piirkond *versus* Uulu-Häädemeeste piirkond), vajadus teenuseid dubleerida.

Volikogu hinnangul EI TOETA sundühendamine kvaliteetsete avalike teenuste pakkumise võimekust.

1.2.2 Võimekus piirkondade arengueelduste kasutamisel ja konkurentsivõime suurendamisel ning ühtlasema piirkondliku arengu tagamisel

Territoriaalse terviklikkuse seisukohast on eraldiseisvana põhjendatud nii Tahkuranna ja Häädemeeste kui Saarde ja Surju valla ühinemine: seda toetab ajalooline taust, looduslik eraldatus, inimeste igapäevane liikumine, vallad asuvad maakonnakeskusest tagamaale suunduvatel maanteedel. Moodustuva Häädemeeste ning Saarde valla piiriks kujuneb loodav **Rail Baltic kiirraudtee**.

Ühinenud Saarde ja ühinenud Häädemeeste valla ühendamise üks peamisi riske ja kitsaskohti on see, et vald ei moodusta terviklikku üksust. Uues vallas jääb kaks selgelt eristuvat piirkonda – Häädemeeste-Uulu piki Via Baltica't kui suuremas osas Pärnu linna lähistagamaal asuv piirkond ning Saarde-Surju, mis valdavas osas asub maakonnakeskusest kaugel ja on teistsuguste (hajaasustuse, keskusest kaugel asuvate) probleemide ja arengueeldustega. Raskesti lahendatavaks küsimuseks on vallakeskuse asukoht – Häädemeestele sobiv Uulu *versus* Saardele sobiv Kilingi-Nõmme. See takistab ühtse piirkondliku arenguga konkurentsivõimelise valla teket ja arengut, pigem süvendab piirkondade vahelist konkurentsi.

2016 kevadel avalikustas rahandusministeerium kohalike omavalitsuste piirkondliku potentsiaali indeksi http://www.fin.ee/public/Piirkondliku_potentsiaali_indeks_kodulehele.xls. Vabariiklikus järjestuses asub Saarde vald oma võimekuselt 54. kohal. Ühtlasi on see kõrgeim koht neljakesi ühinemisläbirääkimisi pidanud omavalitsustest. Saarde valda on hinnatud pidevalt kasvava potentsiaaliga omavalitsuseks, samas kui Häädemeestel ning Tahkurannal on aruande perioodis ka tagasilööke. „Analüüsid omavalitsuste, kelle piirkondlik potentsiaal on iga-aastaselt kasvanud, tulemusi elanike arvu gruppide kaupa, saab välja tuua, et 3000– 5000 elanikuga omavalitsuste grupist on kiireima ja stabiilseima kasvuga Luunja (1,13%), Raasiku (0,66%) ja Saarde vald (0,45%)“ <http://www.fin.ee/public/Piirkondliku-potentsiaali-indeks-2015.pdf>.

Pärnu maakonnaplaneeringu eelnõus (2016) on leitud, et maakonna arengueeldusteks väheneva ja vananeva rahvastiku oludes on tugev keskus Pärnu linn koos oma lähitagamaaga; kaugemate piirkondade elujõuliste keskuste terviklik süsteem (Vändra, Kilingi-Nõmme, Häädemeeste, Pärnu-Jaagupi, Tõstamaa). Kilingi-Nõmme on Pärnu maakonnaplaneeringu eelnõus (2016) defineeritud kui tugitoimepiirkonna keskus. (teine on Vändra alev). Tugi-toimepiirkonna keskuseks on piirkondlik keskus, mille ülesanne on toetada maakondlikku toimepiirkonna keskust, kui see oma väiksuse või suurte vahemaade tõttu ei suuda üksi pakkuda kõigile maakonna elanikele maakondliku keskuse teenuseid.

Volikogu hinnangul EI TOETA sundühendamine Haldusreformi seaduses sätestatud kriteeriumit, sundliitmine EI TAGA piirkonna tasakaalustatud arengut ja arengueeliste paremat ära kasutamist.

1.3 Rahvaküsitluse tulemused neljas vallas

Häädemeeste vallas osales 195 elanikku ehk 8,8% valimisõiguslikest elanikest. 71 elanikku vastas e-küsitlusele ja 124 täitis küsitlussedeli küsitluspunktides. Tulemus: 59 JAH vastust (30% vastanutest) ja 136 EI vastust (70% vastanutest).

Tahkuranna vallas kokku käis hääletamas 73 inimest, ehk ca 3,6 % valimisõiguslikest elanikest. Tulemus: poolt oli 33 (45%) ja vastu 40 (55%) inimest.

Saarde vallas osales 625 inimest, mis on 18,2% hääleõiguslikest isikutest.

Tulemus: 72 (12%) pooldas ühinemist ja 553 (88%) ei pooldanud.

Surju vallas osales 51 inimest ehk 6% hääleõiguslikest elanikest.

Tulemus: ühinemise poolt oli 12 (24%) ja vastu 39 (76%) inimest.

Rahvaküsitlusel ei toetanud valdade elanikud 4 valla kokku ühinemist.

Kokkuvõtt

1. Arvestades, et nii ühineva Saarde (Saarde + Surju) rahvaarv kui ka ühineva Häädemeeste (Tahkuranna + Häädemeeste) rahvaarv jäävad väga napilt alla 5000 elaniku kriteeriumi ning ühinev Saarde (Saarde + Surju) vastab territooriumi ja rahvaarvu poolest HRS § 9 lõike 3 punkti 1 kriteeriumitele;
2. Arvestades, et kavandatavat ühendamist ei toeta Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 sätestatud asjaolud ning ühinemine ei vasta haldusreformi seaduse eesmärkidele;
3. Arvestades nelja valla elanike rahvaküsitlusel 2016. aasta novembris välja selgitatud eitava arvamust nelja valla liitumise suhtes;
4. Mõistes täielikult nelja valla ühinemisel tekkivat vallakeskuse asukoha probleemi –Saarde vald ei saa nõustuda vallakeskuse äraviimisega Kilingi-Nõmme linnast (III astme tõmbekeskus). Kilingi-Nõmme (tõmbe)keskusena aga ei sobi kategooriliselt Läti piirist Pärnuni piki Via Baltica trassi ümbrust paiknevatele Häädemeeste ja Tahkuranna vallale;
5. Arvestades, et nii Saarde-Surju kui Häädemeeste-Tahkuranna kahekaupa ühinemisel saab rakendada-süvendada ametnike spetsialiseerumist, on nimetatud ühinemistega tagatud haldussuutlikkuse optimaalne kasv;
6. Nõustudes **Vabariigi Valitsuse määruse seletuskirjas** toodud nelja valla ühendamise vastuargumentidega (väljavõtteid seletuskirjast):

„Territoriaalse terviklikkuse seisukohast on eraldiseisvana põhjendatud nii Tahkuranna ja Häädemeeste kui Saarde ja Surju valla ühinemine: seda toetab ajalooline taust, inimeste igapäevane liikumine, vallad asuvad maakonnakeskusest tagamaale suunduvatel maanteedel.

Valdade ühinemise üks peamisi riske ja kitsaskohti on see, et vald ei moodusta terviklikku üksust, uues vallas jääb kaks selget eristuvat piirkonda – Häädemeeste-Uulu kui Pärnu linna lähitagamaal asuvad piirkonnad ning Saarde vald, mis asub maakonnakeskusest kaugel ja on pigem teistsuguste (hajaasustuse, keskusest kaugel asuvate) probleemide ja arengueeldustega. Tulevikus põhjustab see eeldatavasti küsimusi valla keskuse osas (Uulu versus Kilingi-Nõmme) ning ei soosi ühtse piirkondliku arenguga konkurentsivõimelise valla arengut. Seda vaadet toetab ka Pärnu maakonnaplaneeringu eelnõu ... Ajalooline taust soosib Vabariigi Valitsuse algatatud ühendamist osaliselt - kuigi kõik ühendatavad vallad asuvad Pärnumaal, siis kihelkondlikus ja endiste vallapiiride kontekstis on kokkukuuluvus väike ... Seega on suur oht, et ühendatav vald ei moodusta territoriaalselt terviklikku valda ka teenuste mõttes ning kaks üksteisest erinevat ja erineva liikumissuunaga piirkonda hakkavad teenuste osas konkureerima ühendatud valla siseselt ... Ühineva valla organisatsiooniliselt ühtse teenuspiirkonnana toimimist takistab eeskätt see, et vallas moodustub kaks selgelt eristatavat piirkonda - rannikupiirkond (Häädemeeste-Uulu), mida omakorda mõjutab Pärnu linn ja teiseks Kilingi-Nõmme (Saarde)- ulatusliku hajaasustusega Lõuna-Pärnumaa“;

7. Kinnitades Saarde Vallavolikogu 02.01.2017.a. otsuse nr 2 „Ühinemislepingu koos selle lisadega kinnitamine ja haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlemine“ põhjendatust ja veendumust, et Saarde ja Surju ühinemine on haldusreformi eesmärke silmas pidades optimaalne ja põhjendatum mistahes muusugusest vähemalt 5000/3500 elaniku kriteeriumi silmas pidavast ühinemisest – ühinevad kaks kohaliku omavalitsuse üksust, mis moodustavad haldusterritoriaalselt loogilise terviku,

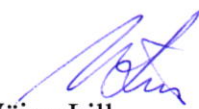
1) mille ühiseks IV astme tõmbekeskuseks on Valga-Uulu ja Via Baltica riigimaanteed kaudu Kilingi Nõmmest (III astme tõmbekeskus) 45, Surjust (II astme tõmbekeskus) 23 ja valla kaugemast servast 65 km kaugusel paiknev maakonnakeskus Pärnu,

- 2) mille elanike suuresti ühine ajaloolis-kihelkondlik, kultuuriline ja elulaadi taust, suur hajaasustatud ääremaa ja metsade-looduskaitsealade territoorium, sarnased kohaliku elukorralduse probleemid ja teenuste vajadused võimaldavad veel säilitada-kujundada sisuliselt kohaliku ja oma esindusdemokraatliku valitsemise ehk kohaliku omavalitsuse,
- 3) mille loogiliseks vallakeskuseks on Kilingi-Nõmme linn ja tulevaseks teeninduskeskuseks kompaktselt ja ratsionaalselt välja ehitatud vallaasutustega senine Surju vallakeskus;
- 4) mille ühinemist toetavad haldusreformi üldeesmärgid ja Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 sätestatud asjaolud.

Võttes aluseks eeltoodu, „Haldusreformi seaduse“ § 9 lg 2 ja olles kaalunud kõiki esitatud argumente

Saarde Vallavolikogu o t s u s t a b:

1. Mitte nõustuda Vabariigi Valitsuse määruse „Häädemeeste valla, Saarde valla, Surju valla ja Tahkuranna valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõuga, ning paluda Vabariigi Valitsusel jätta nimetatud määruse eelnõu vastu võtmata.
2. Teha ettepanek Vabariigi Valitsusele jätta kehtima oma 26.01.2017. a määrused nr 31 ja 33, millega kiideti heaks Saarde ja Surju valla liitumine ning Häädemeeste ja Tahkuranna valla eraldi liitumine.
3. Kohaldada ühinevale Saarde vallale, Haldusreformi seaduses § 9 lõike 3 punkti 1 sätestatud erandi kriteeriume.
4. Käesoleva otsuse peale võib esitada vaide Saarde Vallavolikogule või esitada kaebuse Tallinna Halduskohtu Pärnu kohtumajale „Halduskohtumenetluse seadustikus“ sätestatud korras 30 päeva jooksul arvates otsuse teatavakstegemisest.
5. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

Väino Lill
vallavolikogu esimees